

Б.С. САРБАСОВ

ҚАЗАҚ-ТҮРКІ ӘДЕБИ БАЙЛАНЫСТАРЫНЫҢ ТАРИХИ ЖӘНЕ ФОЛЬКЛОРЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ



Б.С. САРБАСОВ

ҚАЗАҚ-ТҮРКІ ӘДЕБИ
БАЙЛАНЫСТАРЫНЫҢ ТАРИХИ
ЖӘНЕ ФОЛЬКЛОРЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Монография

Алматы
«Қазақ университеті»
2025

*Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
филология факультетінің Ғылыми кеңесі және
Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған
(№1 хаттама 30.053.2025 ж.)*

Пікір жазғандар:

- А. Темірболат**, филология ғылымдарының докторы, профессор
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
А. Таңжарықова, филология ғылымдарының докторы, профессор
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Б. Қожекеева, филология ғылымдарының кандидаты, доцент
Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті

Сарбасов Б.С.

- С 22 Қазақ-түркі әдеби байланыстарының тарихи және фольклорлық
негіздері: монография / Б.С. Сарбасов. – Алматы: Қазақ университеті,
2025. – 276 б.

ISBN 978-601-04-7288-4

Монографияда көне түркі жазба әдеби мұраларындағы тотемдер мен символдық бейнелердің көрінісі, өзіндік ерекшеліктері қарастырылады. «Оғыз-наме», «Шыңғыснама» эпостарының көркемдік ерекшеліктеріне талдау жасалады. Түркі ескерткіштеріндегі фольклорлық образдар мен мотивтер анықталады. Түркі халықтарының мақал-мәтелдері мен шешендік сөз өрнектері сараланады.

Түркі халықтары әдеби мұраларының фольклорлық сипаты айқындалады. Көне шежірелердегі хандар бейнесі мен кейіпкерлер жүйесінің тарихи негіздері сипатталады. Ежелгі түркі халықтарының әдеби мұрасы зерделенеді.

Монография жоғары және арнаулы оқу орындарының филология факультетінің студенттеріне, магистранттарға, докторанттарға және әдебиет сүйер қауымға арналған.

Автордың редакциялауымен шығарылды.

**ӘОЖ 398
КБЖ 82.3**

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	3
I ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫ ӘДЕБИ МҰРАЛАРЫНДАҒЫ ТОТЕМДЕР МЕН СИМВОЛДЫҚ БЕЙНЕЛЕРДІҢ ЗЕРТТЕЛУІ	8
1.1. Ежелгі әдеби мұралардағы тарихи тұлғалар және «Көк Тәңірі», «Көк бөрі», «Оғыз» сөздерінің символикалық мәні.....	8
1.2. Қазақ-түркі фольклорындағы көк бөрі тотемі	32
1.3. Қазақ-түркі фольклорындағы космогониялық мифтер	58
1.4. Қазақ-түркі фольклорындағы ағаш, құс тотемдері.....	64
II ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫ ӘДЕБИ МҰРАЛАРЫНДАҒЫ ФОЛЬКЛОРЛЫҚ ОБРАЗДАР МЕН МОТИВТЕР.....	80
2.1. Батырлық жырлардағы фольклорлық мотивтің түрлері	80
2.2. Қазақ-түркі фольклорындағы ғажайып туу мотиві	87
2.3. Қазақ-түркі фольклорындағы түс көру мотиві	109
2.4. Ғашықтық дастандардағы жар іздеу мотиві.....	140
III КӨНЕ ШЕЖІРЕЛЕР ЖӘНЕ ТАРИХИ ШЫНДЫҚ.....	149
3.1. «Оғыз-наме» эпосының тарихи негіздері.....	149
3.2. «Оғыз-наме» эпосының көркемдік ерекшеліктері.....	187
3.3. «Монғолдың құпия шежіресі» және түркі халықтарының фольклоры.....	213
3.4. «Құпия шежіредегі» өлеңдердің жанрлық және көркемдік ерекшеліктері	247
ҚОРЫТЫНДЫ	261
ТЕРМИНДЕР ТҮСІНІКТЕМЕСІ.....	267
ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	269

Ғылыми басылым

Сарбасов Болатхан Серғазыұлы

**ҚАЗАҚ-ТҮРКІ ӘДЕБИ БАЙЛАНЫСТАРЫНЫҢ
ТАРИХИ ЖӘНЕ ФОЛЬКЛОРЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ**

Монография

Компьютерде беттеген
және мұқабасын безендірген *А.Т. Акылова*.

ИБ № 16015

Басуға .09.2025 ж. қол қойылды. Пішімі 60х84^{1/16}
Көлемі 17,25 б.т. офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс № 1888.
Таралымы 500 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.

ISBN 978-601-04-7288-4



9 786010 472884